

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 12 stycznia 2023 r.

Pozycja 10

POSTANOWIENIE z dnia 20 grudnia 2022 r. Sygn. akt K 12/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski
Krystyna Pawłowicz
Stanisław Piotrowicz
Justyn Piskorski – II sprawozdawca
Bartłomiej Sochański
Jakub Stelina
Wojciech Sych
Bogdan Świączkowski
Michał Warciński
Rafał Wojciechowski
Jarosław Wyrembak – I sprawozdawca
Andrzej Zielonacki,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 grudnia 2022 r., wniosku grupy posłów o zbadanie zgodności:

- 1) art. 1103⁷ pkt 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) w zakresie, w jakim wyłącza zobowiązania o odszkodowanie należne od obcego państwa z tytułu zbrodni wojennych, ludobójstwa i zbrodni przeciwko ludzkości, ze względu na stwierdzenie przez sąd orzekający istnienia w tych sprawach immunitetu jurysdykcyjnego państwa, z art. 9, art. 21 ust. 1, art. 30 i art. 45 ust. 1 Konstytucji,
- 2) art. 1113 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim dopuszcza wywiedzenie immunitetu państwa dla ochrony obcych państw przed pozwaniem przed sąd polski za czyny stanowiące zbrodnie wojenne, ludobójstwo i zbrodnie przeciwko ludzkości, z art. 9, art. 30 i art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. Pismem z 26 października 2017 r. grupa posłów na Sejm VIII kadencji wystąpiła z wnioskiem o stwierdzenie, że art. 1103⁷ pkt 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim wyłącza zobowiązania o odszkodowanie należne od obcego państwa z tytułu zbrodni wojennych, ludobójstwa i zbrodni przeciwko ludzkości, ze względu na stwierdzenie przez sąd orzekający istnienia w tych sprawach immunitetu jurysdykcyjnego państwa, jest niezgodny z art. 9, art. 21 ust. 1, art. 30 i art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz, że art. 1113 k.p.c. w zakresie, w jakim dopuszcza wywiedzenie immunitetu państwa dla ochrony obcych państw przed pozwaniem przed sąd polski za czyny stanowiące zbrodnie wojenne, ludobójstwo i zbrodnie przeciwko ludzkości, jest niezgodny z art. 9, art. 30 i art. 45 ust. 1 Konstytucji.

2. W piśmie z 26 lipca 2018 r. Marszałek Sejmu wniósł o stwierdzenie, że art. 1113 k.p.c. w zakresie, w jakim bezwarunkowo nakazuje odrzucenie pozwu lub wniosku albo umorzenie postępowania w sprawach dotyczących zbrodni wojennych, ludobójstwa i zbrodni przeciw ludzkości, jest niezgodny z art. 30 i art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 9 Konstytucji oraz o umorzenie postępowania w pozostałej części na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p.TK), ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

3. W piśmie z 8 października 2018 r. Prokurator Generalny wniósł o stwierdzenie, że art. 1113 k.p.c. w zakresie, w jakim bezwarunkowo nakazuje odrzucenie pozwu lub wniosku albo umorzenie postępowania w sprawach dotyczących zbrodni wojennych, ludobójstwa i zbrodni przeciw ludzkości, jest niezgodny z art. 30 i art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 9 Konstytucji oraz o umorzenie postępowania w pozostałej części na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

4. Sędzia sprawozdawca, 25 kwietnia 2019 r., skierował do Przewodniczącego składu orzekającego wniosek o wezwanie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Ministra Spraw Zagranicznych do przedstawienia stanowiska i udziału w postępowaniu, w trybie art. 72 pkt 4 u.o.t.p.TK – i o wydanie stosownego zarządzenia w tej sprawie. Sędzia sprawozdawca wyraził przekonanie, że jest to celowe – a nawet niezbędne – do należytego wyjaśnienia sprawy.

W uzasadnieniu powołanego wniosku sędzia sprawozdawca wskazał, że z wniosku stanowiącego podstawę postępowania wynika, iż problem konstytucyjny, przedstawiony Trybunałowi Konstytucyjnemu do rozpoznania, definiowany jest w oparciu o szerokie i bardzo istotne odwołania do prawa międzynarodowego oraz zwyczajów międzynarodowych – a nadto: wywodzony jest na podstawie interpretacji konsekwencji z nich wynikających. Jakkolwiek wniosek dotyczy wprost przepisów kodeksu postępowania cywilnego, to jednak żaden z przedstawionych tam problemów konstytucyjnych nie może się aktualizować w związku z brzmieniem przepisów tego tylko kodeksu. Przedstawione Trybunałowi do oceny normy prawne, wnioskodawca rekonstruuje z powołaniem się na judykaturę, która – jego zdaniem – treść objętych wnioskiem norm wywodzi właśnie z prawa międzynarodowego i ze zwyczajów międzynarodowych.

5. Na wniosek składu orzekającego, 21 maja 2019 r., Prezes Trybunału Konstytucyjnego zarządził rozpoznanie sprawy w pełnym składzie Trybunału Konstytucyjnego.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) wszczęcie postępowania przed Trybunałem następuje na podstawie wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej uprawnionego podmiotu. Podmioty te zostały enumeratywnie wskazane w art. 191, art. 192, art. 193 oraz w art. 79 Konstytucji. W niniejszej sprawie wnioskodawcą była grupa posłów na Sejm VIII kadencji (art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji).

2. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 listopada 2019 r. (M. P. poz. 1056), pierwsze posiedzenie wybranego 13 października 2019 r. Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zwołano na 12 listopada 2019 r. Zgodnie z art. 98 ust. 1 Konstytucji, stanowiącym, że kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia Sejmu i trwa do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji, 11 listopada 2019 r. zakończyła się VIII kadencja Sejmu, skutkiem czego wygasły też mandaty posłów na ten Sejm.

3. Stosownie do treści art. 59 ust. 1 pkt 5 u.o.t.p.TK, obligatoryjną przesłanką umorzenia przez Trybunał postępowania w niezakończonych sprawach wszczętych m.in. na podstawie wniosku grupy posłów, jest zakończenie kadencji Sejmu. W związku z powyższym, postępowanie w niniejszej sprawie należało umorzyć w następstwie zaistnienia przewidzianych ustawą okoliczności.

Z tych względów Trybunał postanowił jak w sentencji.